

5
J. S. Sundborg

SEDLIGHETENS TILLSTÅND

OCH

ALLMÄNNA TONEN

I

HUFVUDSTADEN.

En Väckelse

för

*Hvar och en i allmänhet samt Vederbörande
och Presterskapet i synnerhet.*

"Wirke Gutes, du nähret der Menschheit
göttliche Pflanze,
Bilde Schönes, du streust keime der gött-
lichen aus."

v. SCHILLER.

STOCKHOLM,

Wikströmska Boktryckeriet, 1843.

Sundborg

Med sedernas och moralitetens förfall stöck-
nar och hvarje gnista för ädel storhet och so-
sterland. Veklighet och lätsinne blifva herr-
skande och slafsinnat böjer snart ryggen för des-
potismens spira. Historien har ofta visat san-
ningen af denna sats och huru ett storsinnadt
och fritt folk, der veklighet och sedefördärf
småningom inpräglats och blifvit rådande, slut-
ligen vanmäktigt sjunkit under tyrannens jern-
spira.

Man kan därför icke utan skäl förmoda
att herrsklystna Furstar äfven af politiska skäl,
lemna undersåtare ett dåligt efterdöme till last-
barheter, för att så mycket lättare kunna kut-
va och beherrska en i veklighet sjunken nation.

Lika mycket Sverige fordom varit känt
och prisadt för ärbarhet och rena seder, lika
mycket är det nu bekant, åtminstone hvad
hufvudstaden vidkommer, för motsatsen och
anses i denna del beklagligtvis täfla med syd-
landets större städer.

Ingen har hittills hvässat någon penna mo-
sedernas vanhelgd; tvärtom synes lagskipande
makten och presterskapet allt mer och mer
derföre ge efter. Lagen och religionen stå

alltså i verkligheten endast qvar, som döda, hånade skräckbilder.

Detta yttrande kan synas bittert. men att det är enligt med verkligheten, tro vi oss fullkomligt kunna ådagalägga.

I sådant hänseende torde vi dock först för mången korteligen böra vidröra hvad religionen bjuder och allmänna lagen bestraffar.

Den förre yttrar till stöd för 6:te Budet i Eph. 5 Kap. 3 och 5 v.: "Otukt och all slags orenhet må ibland eder icke ens nämnda vardas; ty J skolen veta, att ingen otuktig, eller oren, hafver arvedel uti Christi och Guds rike;" — och Ebr. 13 Kap. 4 v.: "Äktenskapet skall hållas ärligt ibland alla, och äktenskaps-säng obesmittad."

Tages detta för fast, hvarpå ingen borde tvifla; så huru mången må icke rädas, att efter döden, få inträda i de osaligas boningar, såsom, enligt åberopade Skriftens ord, utteltarne från Christi och Gudt rike?

Den sednare eller positiva Lagen, som i äldre tider varit mera sträng, innehåller dock ännu såsom gällande:

53 Kap. 3 §. Missgernings-Balken: "Orkar de ej böta, som lönskaläge gjort hafva; plikte då man första gången med fjorton dagars fängelse, eller arbete vid kyrka, slott eller fästning, och för andra gången dubbelt; qvinna straffes hälften mindre. Sker det tredje gången, plikte man med tolf dagars fängelse vid vatten och bröd eller tio par spö:

och qvinna med sådant fängelse åtta dagar, eller fyra par ris. Fjerde gången straffes man med tjugu dagars fängelse vid vatten och bröd, eller tjugusju par spö: och qvinna med sådant fängelse tolf dagar, eller tio par ris."

För enfalt och tvefalt hor är straffet ännu nesligare. Tvefalt hor straffades med lifvets förlust, enligt 1734 års Lag; men mildrades 1779 till högsta kroppsplikt.

I alla lägersmål är dessutom föreskrifvet, att de brottsliga skola undergå enskildt skriftermål eller kyrkoplikt.

57 Kap. 1 §. Missgernings-Balken: "Håller någon sådane hus och samqväm, der otukt och lösaktighet bedrifves; stånde för sådant koppleri tre dagar vid kåken och varde den tredje dagen af bödeln hudstruken, och hålles sedan till allmänt arbete i tre år. Finnes någon dermed annan gång; varde sammaledes vid kåken hudstruken, och arbete i hela sin litstid."

2 §. "De qvinnor, som i sådana hus låta sig till skjörlefnad bruka, skola genast gripas och i häkte sättas, och sedan dömas efter brott deras, till böter eller allmänt arbete. Komma de oftare åter; straffes med ris efter omständigheterna."

Utän att sistberörde Kapitel undergått någon ändring, inrättades likväl, med vederbörandes goda ja och minne, för 5 år sedan, allmänna Bordeler, som sedermera betydligt utgreuats under skylt af kaffehus, hvaraf staden

är öfversvämmad, och till hvilkas hållande sådane mest äro gynnade, som å de större Bordelerne varit begagnade.

Vid domstolarne förekomma icke sällan åtal för lägersmål, dock endast, när qvinnan söker barnuppfostrings-hjelp, hvarvid till laga ansvar dömes: men, ehuru böterne uttagas, tillses likväl icke att den ådömda emkilda skriften verkställles. Detta väsendtliga korrektiv uteblir alltid.

Kyrkolagen föreskrifver huruledes qvinna, som födt oäkta barn, bör kyrkotagas. Sådant underlåter likväl Presterskapet i hufvudstaden. Barnen döpas; men man gör sig icke ens mödan att fråga efter modren, utan i dop-attesten skrives blott: född af okända föräldrar.

Innan döpelsen förrättas läser väl ingen svårighet vara för vederbörande döpare, att äska och erhålla upplysning om modren till barnet. Detta iakttagande fordrar menckligheten, dels på det barnet icke må vanvårdas och dels vid en framskriden ålder åtminstone icke sakna upplysning om den person som skänkt det lifvet, hvilket sednare förhållande, om upplysning derom icke vinnes, måste vara hårdt nog i en christen stat för en oskyldig varelse eller att, liksom djuret, ej kunna finna ledning till sin egen moders sköte eller graf.

Dessutom då ofta inträffar, att dessa mödrar, som genom Presterskapets uraktlåtenhet att söka reda på deras namn och vistelse, lätteligen kunna dölja sitt tillstånd, utkasta bar-

men, för att blifva dem qvitt eller afdagatag i dem; huru lätt vore det icke vid sådana tillfällen för Polismyndigheten att lå reda på dessa menskligheten vänrande mödrar, om Presterskapet lemnade behörig upplysning om de barnföderskor, hvilka, med afseende å det upptagna barnets ålder, kunde anses dertill förfallne och sålunda böra redogöra för sin aföda?

Nu händer i kväl ofta nog, att, oaktadt de nogsammaste efterspaningar, ingen upplysning vinnes om dessa brottsliga mödrar.

Utän att vidare behöfva utveckla denna anmärkning, tro vi hvarje tänkande måste gilla densamma och hoppas därför Consistorium ville aflåta ett circulär-bref, med uppmaning till Herrar Pastorer att innan barn döpas taga kännedom om och anteckna åtminstone modrens namn och hemvist.

De tta förakt och undseende sjelfva lagens och religionens vårdare visa har, i förening med de dåliga exempel, den högförnäma verlden lemnar den lägre, som i lastbarhet åtminstone vill vara förnäm och tror sig till och med derigenom erbålla ett högre anseende nu slutligen åstadkommit en så allmän demoralisation, att lagarnes tillämpning synes med allvar böra framkallas.

Ingenting efterföljes allmännare och begärligare, än lasten, isynnerhet då den förnäma verlden ger ton deråt. På höjdens trappor från stoftet ser hvar och en på ställningen näst ofvan. Kan wan icke svinga sig dit

i något annat afseende, vill man åtminstone vara lik i det möjliga. Sålunda reflecteras från de högre cirklarne till de lägre: Den höge Herrn eller Herrligheten har ju umgänge med Aktrisen N. N., deraf göres så liten hemlighet, att till och med barnen uppkallats efter sin höge fader. Excellensen N. N. håller maitresse. Presidenten N. N. har aldrig varit gift, men ändock blifvit fattig för sin stora månggreniga familj. Öfverstinnan N. N. fick en liten 3 månader efter bröllopet och kom sålunda att förändra resturen till Tyskland i stället för R-land. Hof-Fröken N. N. blef lyckligtvis gift med Grefve N. N., som åtog sig faderskapet för den af en viss annan person påbörjade arfvingen. Hof-Rätts-Rådet N. N. lefver gift ungtkarl med stor familj. Kommerse-Rådet. Grosshandlanden N. N. ger sin donna 100 R:dr Banko i månaden. Den snillrike författaren N. N. anses vara naturlig son till Kyrkoherden N. N., om hvilken man kan säga att han i så fall icke lefvat alldeles förgäves. Kommissions-handlanden N. N. lefver tillsammans med M:lle N. N. Så vidare Minuthandlaren, Mästaren, Bokhållaren, Gesällen, etc. etc.

I de lägsta cirklarne kallas konkubinalet: "att vara gift på Tysken."

Osedligheten tillhör alltså goda och allmänna tonen, då renhet i seder föraktas såsom pedanteri, skenhelighet eller dumhet, att icke följa tiden med sina fransyska mönster.

Dock lära undantagen snart icke blifva många;

"Iy lasten är ett troll, hvars stygghet oss förskräcker,
Och straxt man henne ser, förakt och hat uppväcker;
Men blir hon ofta sedd, man vänjes vid dess hamn;
Man tål, man ömkar sen, tar stygghan sist i famn."

Beklagligt vore dock om detta samhälle fortfarande skulle sjunka i lätsinnighetens förderf; om icke den bildade och i staten upphöjda klassen snart skulle kunna återgå till aktning för religion och lag, samt derigenom sättas i tillfälle yrka dess helgd. Dessförinnan är ingen bättring eller omvändelse hos den stora maasan att förvänta.

I en tid, der fritänkeriet, efter eget behag, förkastar religionens läror, antagande deraf hvad som icke strider emot begärelsen och jordisk vinning, kan icke väntas serdeles stöd derifrån; men om verldsliga lagen, såtom derpå grundad, göres verksam och icke lemnas åt föraktet, förmoda vi bestraffningen icke kunna anses förnäm, utan snart blifva fruktad och alskydd.

Mången torde dock anse lagen hård och obillig. Man tror sig icke bryta emot samhälls-ordningen och icke skada sin nästa, ge-

nom en lättsinnig lefnad. Men tänkom då litet djupare!

Hvilka olyckor uppstå icke derigenom i familj-lifvet? Huru månet äktenskap har icke blifvit olycksbringande såmedelst, såsom medförande split, osämja upplösning och ruin?

Huru mångens lif har icke blifvit förspildt eller fallit ett offer för en utsvälvande lefnad?

Tagen blott ett af de i sednare tider af behofvet formerade kurhnsen i skärskådande! Hvad finna vi här? Jo! hundradetals olyckliga menniskor.

För den, som icke sett något sådant och icke har lust dertill, vilja vi lemna en kort teckning af ett besök:

I ett enskildt rum låg en bättre man, skäggig och blek som döden. Vid hans säng satt ett ungt, gråtande fruntimmer, hvars djupa lidande och deltagande tydligen tillkännagaf, att hon i den sjuke såg en älskad make. Så var ock händelsen, hvarom vi erhöllo underrättelse. De hade varit gifta 6 år och egde 3:ne barn. Mannens sjukdom härledde sig dock från yngre årens debaucher och den unga hustrun kunde därför icke annat än förlåta, älska och begråta.

I ett annat rum låg en ung gosse, vid pass 14 års ålder. Så snart vi kommit till hans säng, afdrog doktorn täcket och visade ett lefvande benrangel. Något så rysligt kan man knappast tänka sig. Hans ben hade icke större tjocklek än de smala benpiporna. Ar-

marne voro endast tjocka på de ställen sårnader och elände syntes. Han hade i denna ömkliga belägenhet legat flere månader, kunde med möda tala och var för svag att kunna genomgå någon kur, utan ansågs af läkaren obotlig och snart kunna påräkna sin förlösning.

I samma rum låg äfven en yngre gosse, som dock, i jemforelse med den omnämnde, var en liten nötkärna, ehuru eländet icke var så ringa.

Intrycket af denna scen är outplånligt och lemnar äfven en dyster påminnelse af orden: "Jag, Herren din Gud, är en stark hämnare, mäktig att straffa fädernas missgerning in på barnen. allt intill tredje och sjerde led, dem som mig hata."

Från de öfriga enskildta rummen, hvars gäster ville vara mera kacherade och ogera sågo främmande med läkaren, ingingo vi vidare i flere större rum, uppfyllda af karlar, unga och gamla, men alla bleka, uthungrade och lidande; samt slutligen inträdde vi i ett ännu större rum, så fullproppadt som möjligt af qvinnor från 15 till 40 år. Dessa syntes mindre lidande och bibehöllo ännu en viss skalkaktighet, ehuru all blygsel försvunnit.

Operationerne och visitationerne i detta rum voro i sanning så vämjelige, att vi skulle råda mången familj-fader taga sin fullväxta son med sig på en dylik ronde, för att hos

honom uppväcka både rädsla, återhållsamhet och vämjelse.

Visserligen bli brända barn rädda för elden; men lycklige äro de, som af andras skada blifva vise och obrände.

Den åskådade verkligheten låter icke vederlägga sig af sofistrier. Den verkar mera säkert och varaktigt, än den döda bokstatven. Och mången beundrare af könet kan, efter ett sådant besök, icke misstycka Shakespeares ord:

”Från medjan nedåt äro de centaurer,
Fast kvinnor ofvan till.
De helga sig åt Gudarne till bältet,
Derunder Satan; der är afgrund, mörker, der är
Svafvelsjön, brand, skällning, stank, förrutt-
nelse.”

Om man ville bedöma brottens storlek efter följderna, är säkert att de mot 6-te budet blefve störst. Här förspilles lif, helsa, själsförmögenheter, trefnad, huslig sällhet, egenedom. Hvilket enkelt brott förmår väl allt detta? — Inget. — Således borde det åtminstone anses stort nog att icke smekas och hyllas.

Då man i Sverige hör omtalas till och med köp af annans hustru, naturligtvis efter anställda kabaler, och konkubinal-föreningar flere, än verkliga äktenskap, finner man lagarne i sjelfva Frankrike, der lätsinnet länge an-

setts såsom en nationalitet, handhafvas på ett mera allvarligt sätt.

Sålunda läses i Aftonbladet för den 19 Augusti 1843, N:o 191, följande:

"Såsom bevis på den noggrannhet, hvar med lagen om äktenskapsbrott handhafves i Frankrike, kan anföras, att en Herr Montadon, Generalsekreterare vid Postverket, den 26 sistlidne Juli blifvit dömd till 4 månaders fängelse och 100 francs böter, samt en läkares, Herr Boisdovals, fru till 3 månaders fängelse för sådant brott."

Aftonbladet synes mera framställa denna berättelse som en kuriositet, än ett efterdöme för vår egen lagskipning.

Man finner ock i allmänhet pressen se genom finger med likartade tilldragelser, hvilket icke litet bidrager att insöfva lastbarheten. Om en sådan Tidning, som Aftonbladet, i första rummet, eller någon annan, blott en och annan gång påpekade stadens Chronique Scandaleuse, skulle rädslan härföre komma mången till eftertanka och en sedligare vandel. Skulle än en del Herrar Redaktörer icke ha så rent samvete, utan, i likhet med en viss prest, nödgas vidkännas hans utrop: "Göreu som jag säger och icke som jag lefver," verkade ändock denna väckelse mera, än både lagar och moral.

Då ett allmänt ondt hotar hela statskroppen och att förvekliga en nation, som snart

torde blifva oförmögen att ens uthärda klämatet, hvilket fordrar en stark och oförsvagad natur, långt mindre att med allvar befordra konstitutionel sjelfständighet och tidsenliga reformer; synes visserligen tidningspressen i första rummet böra visa verksamhet; men Redaktörerne se troligen mera på att icke sära sina läsare och prenumeranter samt derföre iakttaga all sköns tystnad. Man torde tilläventyrs anse det lika fåfängt, som att arbeta mot strömmen. Men att strida för ett godt ändamål har äfven sin belöning, fast den i tiden oftast medför hat och förlöjelse: ty verlden framställer alltid i talskt ljus de personers handlingar, som äro verksammast till dess bästa; dock hysa vi den tro, att när man för samtid och efterverld sår sanning, behöfves blott att några frö gro der de falla, för att slutligen bära frukt och förstöra ogräset.

Det gifves likväl ännu i hufvudstaden en aktad medelklass, der qvinnan inser dygden och sitt sanna värde; der man rodnar för de högres laster och icke skänker ens föraktet åt de lägres.

Så har ock i alla tider sedligheten varit en prydnad och könets helgedom; anständighetens högsta goda, grundvalen för familjers lugn och källan till den heligaste vänskap och aktning.

Icke allenast christna hafva burit vördnad för den qvinliga oskulden, utan hedningar och ohyfsade nationer visat den en serdeles aktning.

Römvarne uppbyggde fordom ett tempel åt den, samt uppreste en stod hvilken de kallade Bucca Veritatis (Sanningens mun). Denna stod bestämde flickors oskuld eller förnedring. Så t. ex. då Konung Bolaterras dotter, för att rättfärdiga sin oskuld, på hvilken en gammal qvinna kastat skugga, stack fingret i munnen på nämnde stod, blef hon ej biten; men en annan qvinna, tilltalad för samma brott, gick ej så lätt igenom profven, utan blef af biten slagen.

Sejani dotter, som ännu icke hunnit till mogna år, blef lägrad af bödlen, förr än hon stryptes, på det hennes jungfrudom ej skulle dela vanäran af det nesliga straffet.

Om forntiden sålunda ådagalägger en öfverdrift i oskuldens prisande, synes vår tid så mycket angelägnare om att uppresas stoder eller inreda bordeler för osedligheten.

I sjelfva verket kunde väl vara mindre att anmärka mot dessa allmänna inrättningar, om de icke lemnade ett så djupt förakt för den beståndande lagen, hvars upprätthållande bör vara en Styrelses förnämsta sträfvan, för att ej föraktas lika mycket, som den föraktade lagen; då sedeförderfvet så utgrenats, att det knappast ges något hus, der icke lösaktiga qvinnor hafva tillhåll och vämjeligt inbjuda eller locka, samt för öfrigt de i tjenst varande, så ofta tid och tillfälle gifves, öfverlemna sig åt lasten.

Orsaken till denna allmänna lattsinnighet torde likväl förr böra tillskrifvas de knappa

inkomster och löner, det arbetande könet erhåller till nödig bergning än böjelse för sinnlighet, ehuru visserligen många finnas som aldrig arbeta, utan endast lefva af liderlighetens tribut.

Nöden snart sagdt drifver dock de flesta på lastens bana; ty vi både tro och vilja visa, att större delen på ärligt sätt omöjligen kunna existera, emedan inkomsterne aldrig räcka till det oundgängliga.

Att börja med, huru finna vi icke sjelfva Kongl. Theaterns aflöna sina elever, figurant-skor och chorsångerskor. Om deras lömverkor räcka till hushyra och kläder i största tortighet, är åtminstone säkert, att icke en enda skilling kan återstå till föda. Direktörnen kan visserligen ha sina skäl till att späka deras lekamen för att göra dem lätta i dansen och ljudande i sången; men något tor drar dock naturen, så vida ej Robert le Diable alltid måste vara behjelpig att sätta lit i de dödas ben.

Linne- och klädsömmerskor erhålla, enligt annonser i Tidningarne, i bättre hus 8 sk. R:gs om dagen och maten. Om man än beräknade att deras tid sålunda vore ständigt upptagen, som likväl aldrig kan inträffa, förslår dock denna dagspenning, som i lyckligaste fall uppgår till 52 R:dr R:gs för hela året, knappast till hushyra och vedbrand; således vore deras lott att gå nakna och svälta hvarje sönd- och högtidsdag; men underligt nog, ser man ingen naken sömmerska; — hon finge då arroligen icke inträde i de förnämna hus, som

så vedergälla henne, att de derigenom tydligen uppmana, att skapa förtjenster på oärligt vis. Att gifva eller emottaga en sådan dagspenning är alltså skamlöst; ty å ena sidan manas derigenom till brott och å den andra erkännes utöfningen deraf.

Värdshusjungfrur erhålla ingen lön; deremot få de betala och ansvara för allt som sönderslås eller förkommer; vidare åligger dem, att kläda sig väl, vara snygga och rena — hvilket allt till det minsta kostar några hundra Riksdaler om året.

De så kallade uppasserskorna på kaffehusen ega icke ringaste lön; tvärtom skola de betala till sjelfva kaffehus-idkerskan 4 R:dr Banko i hvarje vecka, eller för året 208 R:dr Banko; då härtill läggas utgifterna för kläder, skodon, smink, alun etc. nödigt tillbehör för en sådan, fordras i sanning ej obetydliga inkomster för äran att vara allmän sköka.

Tjenstepigorna bestås vanligtvis i lön 40 R:dr R:gs för året; då härpå först afdrages hvad som under årets lopp slås sönder, räcker behållningen knappast till linne och skodon.

Hvarifrån skall nu tagas alla de granna klädningar, kapotter, shawlar, handskar etc. etc. hvarmed man alltid finner dem vara så väl utrustade, så vida de icke äro gamla eller fula, då de vanligtvis gå höljda i trasor och tjena i så kallade sämre hus?

Om detta tages i öfvervägande, tro vi ingen kunna bestrida vårt påstående, att nöden

eller otillräckliga inkomster, i synnerhet iförhållande till tidens lyx och fordringar, bidrager att förleda en stor del till afväg från en dygdig vandel.

Denna mening vinner äfven styrka deraf, om man betraktar förhållandet i andra länder, hvarest den arbetande klassen är gynnad med bättre inkomster. Här finner man sedlighet och anständighet mera allmänt, och lagar som med stränghet skydda för tilltagsenhet deremot. Qvinnan kan gå trygg på gatorna, utan att någon vågar anfasta henne.

Huru förhållandet härmed är i vår Kungastad vet hvar och en. Likt hundlöpning om dagen, ser man psych-jagt om qvällar och nätter. Märkvärdigt nog finner man de gifta gubbarne bland de tappreste jägarne.

Detta oskick ha Tidningarne ofta anmärkt, isynnerhet om parforce-jagten förskrämt någon oskyldigare dufva. Skamlösheten har under ungdom äfven gått så långt, att då något fruntimmer, som sett sig generadt af denna gat-kurtis, sökt med lämpliga ord befria sig derifrån, blifvit öfverfallet med de gröfsta förölmningar.

I ett samhälle, der sedlighet och moralitet äro så litet rådande i egentlig mening, finner man säkerligen icke utan förundran, att kyrkorna äro så talrikt besökta. Anledningen härtill kan väl ej vara, att Stockholms Presterskap, genom underbara gåfvor, förmår detta. På andra orter i Riket finnes lika skick-

figa prester, men aldrig sådant tillopp af åhörrare. Orsakerna till denna olikhet äro mångahanda och individuella. Ingalunda vilja vi bestrida, att icke mången här besöker templet af helig andakt och inre kallelse, men största delen tro vi dock infinna sig, för att visa en yttre anständighet eller fördrifva tiden, visa sina prydnader eller med blickarne möta något kärt föremål och mera dylikt.

Då olyckor inträffa och fordra allmän behjertenhet, är hufvudstadens publik icke kall, utan visar ett deltagande lika hedrande som enhälligt. Detta bevisar dock hjertlighet, om ock fåfängan understundom har sin del deruti.

Ehuru hufvudstaden icke utgör en tjugonedel af landets befolkning, ser man härifrån utgå större bidrag för nödlidande, än från hela den öfriga. Så äro godhet och lättsinnighet oftast beslätade.

Att den stigande lyxen kan ega bestånd med armodet, är underligt. I gamla tiderna gjorde man sig en heder af att samla och erhålla en solid förmögenhet till efterkommandes gagn. Nu deremot att slösa, visa en pragt, öfverskridande tillgångarne, och sålunda bestående så länge skenet kan bedraga och ge kredit; men alltid slutande med konkurs eller urarfva.

Detta nya förhållande lärer dock i tidens längd icke kunna ega bestånd. Kredit-lyxens eller rikedomens vansklighet börjar nog ofta visa sin natur och öppna ögonen på de be-

därade, som det af lätit sig bländas. Till en början kunna desse knappast tro sina egna ögon, då de förnimma hur det rika Handels-huset gjort bankrutt, den rike Bankiren inställt sine betalningar och den mäktige Magnaten, som egde bruk och egendomar öfver hela landet, slutligen iugifvit sin stat med 4 millioner Riksdaler Banko ren skuld, som loper med en liten nätt 6 procents ränta af 240,000 R.dr årligen.

Större delen af hufvudstadens hus och kojor äro in-tecknade till fulla värdet och of-tast derutöfver, så att mången egare vid försäljning af sin egendom får lemna köparen kontant vedergällning för att blifva eganderrätten qvitt med dess gravationer.

Huru många hyresgästers gentila meublement är icke försåldt och in-tecknad i Ölver-Ståthållare-Embetets Kapsli?

Då härtill kommer, att bysättningstvånget är mildradt och nästan kraftlost, lär kredit-systemet snart hunnit sin kulminationspunkt; och säkrast vara för hvar och en, att genom flit, arbetsamhet eller omtanka, förvarfva sin bergning, med inskränkning af all fåfång lyx.

Redan Shakespeare ger mot det chimेरiska tillståndet en varning, som vår tid allt mer och mer får sanna, då den odödlige yttrar:

"Så visar ytan minst hvad saken är;
Vår verld bedrages alltid genom glitter
I rättegång: fins väl så nedrig tvist,

Som kryddad af förförisk talarkonst,
 Ej undandöljer hvarje spår af ondska?
 Det finnes ingen last så dum, att den
 Ej lånar något yligt drag af dygden.
 Hur mången seg, hvars hjerta är så trolöst,
 Som trappsteg utaf sand, bär ej ett skägg
 Likt Herkules och likt den stolte Mars.
 Fästän hans lefver är så hvit som mjölk?
 Och mången lånar endast modets utväxt
 För att förskräcka. Grauska skönheten,
 Och nu skall se den inköpt efter vigt;
 Dervid är det ~~den~~ ~~moderens~~ ~~moder~~ ~~verks~~.
 Att den är lättast, som bär mest deraf. —

Så är ej prälet annat än en gullstrand
 Omkring ett vådligt haf; den ljusa slöjan
 På någon Negerskönhhet; med ett ord:
 Ett sanningscken, som tidens list begagnar
 För att bedra också den visaste. —

Verkan af denna veklighet och af krediten beroende lefnad har redan visat en slapphet och slafvisk liknöjdhet vid uppfattandet af de i samhälls-ordningen mest ingripande företeelser

Vi vilja i korthet blott anföra några få exempel af den nya tidens historia.

Vid 1838 års blodbad, då kulorna hveno i templen, oskyldigt blod dröp på gatorna och fredlige innevanare drevs som odjur af besablade knektar, samt fängelserna uppfylldes af obrottsliga medborgare; huru slafviskt un-

derkastade sig icke mängden denna tyranniska medfart? En panisk fruktan beherrskade hela staden. Den till strids uppretade folkmassan, bestående af flere tusende individer, såg man ofta icke kunna hålla stånd mot ett dussin soldater, som sjelfva säkerligen ingenting högre önskat, än att se sig afväpnade och besegrade af det djupt kränkta folket, som harmades orättvisa och våld i landet.

Man vet hemmelighets Rikets Ständer med en årlig uppoffring i statsinkomst af 60 000 R:dr Banco, beslutat indragning af Kongl. Nummer-Lotteriet, att detta beslut, som haft till ändamål att utrota ett ganska vanhederligt förvärfningsätt och qväfva spelsjukan med dess ruinerande följder, slutligen gått i verkställighet.

Såsom en gifven följd häraf ansåg både Ständer och Konungens Högsta Domstol, att försäljningen till utländska Lotterierne måtte varda förbjudet. Staten hade eljest gjort en uppoffring eller förlust, utan ändamål.

"Så tänker den som ej är galen,

Men Högdjur tänka icke så."

Man afskaffade sålunda ett inhemskt ondt, som likväl hade den fördelen att lemna Staten en vinst, men gaf främmande nationer öppen rätt att bedrifva det skändliga spelet i större och mera förstörande skala.

Om detta kan kallas landsfaderligt betvivlas. Stjuf-faderligt torde vara en rättare

benämning; då man, för slemtn vinning af bevillnings-procent, privilegierar utländska inrättningar, framför inhemska, som afskaffats, att fritt i landet få tillnarra sig så mycket penningar som helst på dylikt sätt.

Då oesterrättlighets-systemet, sjunket under all kritik, synes begabba och tillintetgöra verkan af nationens med uppoffring beräknade säkerhet, att det mest äfventyrliga hazardspel ej måtte förleda allmänheten till förluster och ruin; skulle vi anse de nationella Tidningarne skyldige förekomma detta onda dels derigenom, att de aldrig intogo några annonser om Lotterierne, deras försäljning och så kallade vinst-listor, och dels medelst varningar till allmänheten och allvarsam stränghet mot Lotteri-försäljare, hvilka borde brännmärkas långt under spellus-vårdar.

Då vår gamla beskedliga Riks-Bank, som nu i Privat-Bankerne fått så många medtäflare eller medhjelpare att lylla plånböcker med vackert tryckpapper, ofta icke egt en enda Silfver-Riksdaler till utvexling, har denna brydsamma ställning ej gjort ringaste uppseende, långt mindre har man gjort sig mödan söka eller förekomma anledningen till denna hotande Riks-bankrout.

Svenska Banken, såsom en huld låne-inrättning dels mot fastighet och dels mot personlig ansvarighet, i brist af tillgång, kan naturligtvis icke lemna prägladt mynt mot den

löpande sedelstocken, men är ändock säker för landet.

Realisations-verket skulle med säkerhet lyckats, helst det klingande myntet, såsom föga begärligt, högst obetydligt cirkulerar inom landet, om icke någon viss Bankier med större förmögenhet, än Bankens metalliska valuta, en längre tid invexlat dukater och silfvermynt samt öfversänt till Hamburg att i dess Bank förvaras tills vidare.

Sedan denne ryktbare Bankier slutligen i det närmaste lyckats länsa Banken ren på guld och silfver, har fråga, efter beräkning, uppstått att skaffa Banken metall genom utländskt silfverlån, mot ränta. Några köpmän ha härvid, såsom man förmodar vederbörandes agenter, förklarat sig bugade försträcka valuta; men ännu läser man ej vara ens om villkoren.

Skall nu Banken, som egentligen florerat af sina räntor på utlåningar, i stället nödgas göra lån och vigilera in- och utrikes, så läser Bankens ställning snart blifva lik den chimeriska rikedom i landet, vi förut omnämmt; och då blir i sanning allmänna ställningen beklagansvärd, om icke tiden eller döden dessförinnan hiuner befria landet från dess inhemska fiender.

Ingen är skadligare för ett samhälle, än en rik, snål, egennyttig och mäktig Bankier.

Må en sådan snart finna ro i grafven, om än knotorna skola multna i en kista af silfver, för att fröjda den odödliga metalliska själen!!

